

Udtalelse om det fjerde rammeprogram for Fællesskabets indsats inden for forskning og teknologisk udvikling (1994-1998)

(93/C 201/15)

Den 23. marts 1993 besluttede Det økonomiske og Sociale Udvalg i overensstemmelse med forretningsordenens artikel 20, stk. 4, at udarbejde en udtalelse om det fjerde rammeprogram for Fællesskabets indsats inden for forskning og teknologisk udvikling (1994-1998).

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's sektion for energi, kernekraft og forskning, som udpegede Tomás Roseingrave til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 11. maj 1993.

Det økonomiske og sociale Udvalg vedtog på sin 306. plenarforsamling, mødet den 26. maj 1993, enstemmigt følgende udtalelse.

1. Indledning

1.1. Det 3. rammeprogram om Fællesskabets indsats inden for forskning og teknologisk udvikling omfattende perioden 1990-1994 blev vedtaget ved Rådets afgørelse af 23. april 1990⁽¹⁾. ØSU afgav udtalelse om Kommissionens forslag den 15. november 1989⁽²⁾.

1.2. Med vedtagelsen af det 3. rammeprogram, som hang sammen med det 2. program, der dækkede 1987-1991, benyttede Rådet princippet om et »rullende program« for EF's forsknings og teknologisk udviklings (FTU)-indsats, ifølge hvilket princip to på hinanden følgende programmer overlapper hinanden med et eller to år.

1.3. Dette princip (som ØSU godkendte i ovennævnte udtalelse) blev indført for at sikre den nødvendige kontinuitet i forskningsarbejdet og for at justere prioriteterne i lyset af indhøstede erfaringer og skiftende behov.

1.4. I henhold til dette princip skulle finansieringen af det 3. program nedtrappes i 1993/1994, og der skulle træffes afgørelse om et 4. program fra 1993-1997. Det var oprindeligt meningen, at Kommissionen skulle forelægge sit forslag herom i september 1992.

1.5. Et samspil af forskellige faktorer skabte tvivl om dette scenario: manglen på en finansiel EF-ramme for den periode, som indledtes i 1993, og forsinkelser med ikraftsættelsen af traktaten om Den Europæiske Union (Maastricht-traktaten), hvori der er nedfældet en ny procedure for fælles afgørelse om rammeprogrammets vedtagelse.

1.6. Det Europæiske Råd i Edinburgh den 11. og 12. december 1992 nåede til enighed om EF's fremtidige finansiering og om en finansiel ramme for 1993-1999,

blandt andet omfattende perspektiverne for FTU-udgifterne i samme periode.

1.7. Da Maastricht-traktaten endnu ikke er blevet ratificeret af samtlige medlemsstater, forventes Kommissionen ikke at fremlægge sit formelle forslag til det 4. rammeprogram før end i efteråret 1993.

1.8. ØSU vil modtage en formel høringsanmodning om dette forslag. I den mellemliggende tid er der kommet gang i en interinstitutionel dialog, som ØSU er involveret i. Dialogen drejer sig om principper, begreber og strategi bag det 4. rammeprogram og dets målsætninger, samt om hvilke forskningsprioriteter man skal lægge sig fast på. Denne dialog har til formål at gøre det lettere samt at fremskynde den efterfølgende vedtagelse og gennemførelse af det 4. rammeprogram.

1.9. Den følgende udtalelse skal opfattelse som et led i denne proces. Den bygger især på følgende to kommissionsdokumenter:

— Kommissionens meddelelse »Forskningen efter Maastricht: status og strategi« [dok. SEK(92) 682 endelig udg. af 9. april 1992] og

— et arbejdsprogram om det 4. rammeprogram [dok. KOM(92) 406 endelig udg. af 9. oktober 1992].

1.10. Formålet med meddelelsen var »i kortfattet form at gøre rede for, hvad der ifølge Kommissionen står på spil i forbindelse med FTU-politikken« (pkt. 12). Dokumentet indeholder en nøje analyse samt baggrunden for, hvad Kommissionen mener det 4. rammeprogram bør baseres på.

1.11: Arbejdsdokumentet indeholder praktiske detaljer om, hvordan Kommissionen agter at iværksætte sin strategi, og giver nærmere oplysninger om, hvilken forskningsaktivitet der skal vedtages i det 4. rammeprogram, som Kommissionen nu foreslår at iværksætte i 1994, dækkende perioden 1994-1998.

⁽¹⁾ EFT nr. L 117 af 8. 5. 1990, s. 28.

⁽²⁾ EFT nr. C 546 af 7. 3. 1990, s. 34.

1.12. Kommissionen forelagde for ganske nylig et arbejdsdokument nr. 2 [dok. KOM(93) 158 endelig udg.], hvor der især tages hensyn til konklusionerne fra topmødet i Edinburgh og til kommentarerne til samt meningstilkendegivelserne om Kommissionens første arbejdsdokument. Hovedindholdet af arbejdsdokument nr. 2 og en række af de ændringer, som det rummer, udgør et rosværdigt skridt i retning af ØSU's henstillinger i denne og tidligere udtalelser. ØSU modtog imidlertid det andet arbejdsdokument for sent til at kunne henvise til det på dette stadium. Når der i udtalelsen henvises til Kommissionens arbejdsdokument, sigtes der til KOM(92) 406 endelig udg.

1.13. I denne udtalelse ydes nogle vigtige bidrag til de igangværende institutionelle samråd, som skal munde ud i et endeligt forslag fra Kommissionen. ØSU vil senere udtale sig om det nye arbejdsdokument.

2. Målsætninger for det 4. rammeprogram og retningslinjer for politikken

2.1. Kommissionen skriver i arbejdsdokumentets pkt. 16, at »indholdet af det 4. rammeprogram er fastsat i overensstemmelse med to hovedmål: at styrke industriens konkurrenceevne i international sammenhæng og forbedre livskvaliteten. Disse to hovedmål er tæt forbundet og indbyrdes afhængige«.

2.2. ØSU godkender fastsættelsen af det 4. rammeprogram indhold på basis af disse to målsætninger. Bemærkningen om, at de er tæt forbundet og indbyrdes afhængige ligger helt på linje med ØSU's holdning. Man skal også huske på, at al EF's forskning og alle EF's teknologiske aktiviteter, uanset hvilken form de har, og uanset hvilken fælles politik de falder ind under, vil blive omfattet af rammeprogrammet, som skal støtte EF's øvrige politikker og de målsætninger, som er nedfældet i andre kapitler i Maastricht-traktaten.

2.3. Konkurrenceevne

2.3.1. ØSU mener, at forskning med sigte på opnåelse af konkurrenceevne i EF og på verdensmarkederne både forudsætter og fortjener flere ressourcer på EF-plan, end der hidtil er tildelt i rammeprogrammerne.

2.3.2. I udtalelsen af 27. november 1991⁽¹⁾ om Kommissionens meddelelse om industripolitik i et åbent og konkurrencebaseret miljø [dok. KOM(90) 556 endelig udg.] understregede ØSU, at »den europæiske industris teknologiske konkurrenceevne spiller en central rolle

og er afgørende for, om de europæiske virksomheder kan klare sig på verdensmarkedet«. ØSU tilføjede, at »foranstaltninger til forbedring af konkurrenceevnen ikke må begrænses til at omfatte enkelte højteknologiske sektorer« (pkt. 3.4.1).

2.3.3. Kvaliteten af produkterne og af produktions-systemerne, som imødekommer eksisterende og nye behov hos forbrugerne, er nøglen til at forbedre konkurrenceevnen. I arbejdsdokumentet lægges der stor vægt på FTU vedrørende kvaliteten af produkterne og produktionen. En generel målsætning med den foreslåede første foranstaltning er at udgøre videnskabens og teknologiens bidrag til samfundets behov, ligesom man kommer ind på behovene inden for en række forskningstemaer. Identifikation af behovene som markedsmuligheder betragtet, fremhæves imidlertid ikke i tilstrækkelig grad. I særdeleshed lægges der ikke i den horisontale støtteforanstaltning — undersøgelsesaktiviteter og sonderende aktiviteter — nok vægt på forskning med det sigte at identificere og analysere markedsmulighederne med relation til de europæiske borgers eksisterende og nye behov.

2.3.4. Hurtigere formidling og udnyttelse af forskningsresultaterne i den forstand, at tidsspandet mellem forskning og markedsføring reduceres, er endnu vigtigere i en tidsalder med globale virksomhedsaktiviteter, end dengang ØSU henlede opmærksomheden herpå i tidligere udtalelser.

2.3.5. Et hovedelement i EF's fælles politikker, som går ud på at tilvejebringe øgede beskæftigelsesmuligheder for Europas borgere, bør i højere grad være i fokus og fortjener større opmærksomhed end tilfældet er i både Kommissionens meddelelse og i arbejdsdokumentet.

2.3.6. Helt tilbage i 1986, nemlig i udtalelsen af 27. november 1986⁽²⁾, om det 2. rammeprogram, gav ØSU klart udtryk for følgende holdning:

»Styrkelsen af det videnskabelige og teknologiske grundlag for det europæiske erhvervsliv og en forbedring af erhvervslivets internationale konkurrenceevne er vigtige mål i en strategi for forskning og teknologisk udvikling, men er dog stadig kun et skridt i en udvikling, som skal gøre Europa til et bedre sted at leve i for dets borgere. Hertil kræves som noget helt væsentligt forbedrede beskæftigelsesmuligheder og øget livskvalitet for Fællesskabets borgere« (punkt 1.1).

2.3.7. Arbejdsløshedssituationen er blevet værre snarere end bedre siden 1986. Industrivirksomhedernes internationalisering og reorganiseringen af produktionssystemet, hvor der i dag lægges mere vægt på anvendelse af nye teknologier med det sigte at øge

⁽¹⁾ EFT nr. C 40 af 7. 2. 1992, s. 31.

⁽²⁾ EFT nr. C 333 af 29. 12. 1986, s. 45-54.

produktiviteten, af hensyn til opfyldelse af målsætningen om bedre konkurrenceevne på verdensmarkedet, kan forværre arbejdsløshedsproblemerne i Europa, hvis der ikke samtidig gøres en vedvarende indsats for at forbedre arbejdsstyrkens kvalifikationer og skabe nye produkter til imødekommelse af allerede eksisterende behov. Den teknologiske innovations produktorienterede anvendelsesmuligheder kan blive en kilde til nye markeder, og dermed føre til beskæftigelse. Dette må specielt ventes at blive tilfældet, hvis man tager højde for de muligheder, som det store fælleseuropæiske marked indebærer. Forskning med det sigte at identificere nye og fremtidige behov er særdeles ønskværdig. Ligeledes skulle det gerne lykkes at nå frem til en mere effektiv udnyttelse af FTU's muligheder for levering og forbedring af tjenesteydelser.

2.3.8. Kommissionen kunne med fordel vende tilbage til sit eget debatoplæg, som gik forud for forslaget til 3. rammeprogram, nemlig »En ramme for Fællesskabets FTU-indsats i 1990'erne« [dok. SEK(89) 675/5], hvis pkt. 25 danner et godt grundlag for tilnærmelse af planerne for videnskab og samfund. Punkt 25 lyder således:

»Et andet emne, som vil få vidtrækkende betydning for forsknings- og teknologipolitikken i 1990'erne, er det voksende behov for nærmere kontakt og interaktion mellem »forbrugere« og »producenter« af teknologi (det videnskabelige samfund og erhvervslivet). Accelererende videnskabelige og teknologiske forandringer skaber nye muligheder for at forbedre livskvaliteten og udvide de personlige friheder, og dermed skabe nye og bedre måder at betjene forbrugerne på og samtidig løse samfundsmæssige problemer. Men forskning og teknologi kan også frembringe nye kilder til utryghed — fra en voksende bevidsthed om miljømæssige virkninger til uro for beskyttelsen af privat information, etisk bekymring over de muligheder bioteknologien åbner, og frygt for nye teknologiers virkning for beskæftigelse og sikkerhed.

Hvis de skal få det fulde udbytte af det videnskabelige og teknologiske fremskridt, så bliver det stadig mere nødvendigt at sikre, at producenterne er i stand til at imødekomme forbrugernes krav og bekymringer hurtigt og effektivt, samtidig med at forbrugerne informeres bedre om, hvad nye udviklinger kan indebære.«

2.3.9. Arbejde og beskæftigelse danner grundlaget for vor livsform. Ud over at være bekymrede over de begrænsede muligheder for arbejde, bør man i EF's

forskningsplanlægning lægge op til at undersøge de igangværende ændringer på dette felt i vort samfund samt følgerne heraf. De ændrede behov inden for uddannelse og erhvervsuddannelse er også en presserende forskningsprioritet med sigte på forbedring af færdighederne og udvikling af en bred videnskabelig og teknisk kulturbaggrund. Uddannelse og erhvervsuddannelse kunne meget vel udgøre et særskilt afsnit i rammeprogrammets aktiviteter.

2.3.10. Hvis man i for høj grad koncentrerer FTU om at øge nye modellers produktionshastighed, kan det endog give bagslag for væksten på de eksisterende markeder og for beskæftigelsen.

2.3.11. Det som er teknologisk muligt og økonomisk ønskeligt, fordi det udmønter sig i en højere levestandard for nogle, viser sig måske ikke i sidste instans at være samfundsmæssigt og kulturelt acceptabelt. Det nu altomfattende rammeprogram bør omfatte forskning med sigte på at finde frem til metoder, hvorigenem man kan forlige de to målsætninger, altså forøgelse af konkurrenceevnen på verdensmarkederne og opnåelse af en acceptabel livskvalitet for EF's borgere. ØSU mener, at der er behov for forskning og udvikling til forbedring af konkurrenceevnen i EF's økonomisk-industrielle beskæftigelsessystem, f.eks. vedrørende tilpasning og omstilling af eksisterende produktionsanlæg og produktionsmidler og disses muligheder for at bevare beskæftigelsen, samtidig med at der opnås øget konkurrenceevne. Der må lægges vægt på at få konkretiseret tekniske og organisatoriske omstillinger. Dette kræver fremme af relevante modelprojekter til udformning af berøringsflader. Herigenem skal man sørge for, at forskningsresultaterne omsættes i praksis.

2.4. Livskvalitet

2.4.1. ØSU udtrykker tilfredshed med, at man i arbejdsdokumentet anser livskvalitet for et af de to tæt forbundne og indbyrdes afhængige hovedmål, samt at videnskab og teknologi skal bidrage til dækning af samfundets behov, hvilket er et generelt mål inden for den første foranstaltning i det foreslåede 4. rammeprogram. ØSU opfordrer til, at FTU vedrørende livskvalitet vies den særlige opmærksomhed, som er nødvendig, hvis dette aspekt skal træde tydeligere frem og ikke mere leve en skyggetilværelse, således som tilfældet hidtil har været i EF's videnskabelige forskningsprogrammer. Dette forudsætter en innovativ, flerfaglig indfaldsvinkel, jf. bemærkningerne i arbejdsdokumentet under den første foranstaltning, forskningstema 16 »Videnskabelig og teknologisk indsats til fordel for et nyt bymiljø« og 18 »Videnskab og teknologi som indsats i kampen for at undgå sociale tabere«. ØSU henstiller,

at det endelig forslag kommer til at indeholde en flerfaglig indfaldsvinkel og til også at omfatte andre temaer. Det er nødvendigt at lægge vægt på betydningen af det europæiske samfunds kvalitet som værende et kulturgrundlag for borgerne samt lægge vægt på de europæiske borgeres samfundsmæssige livskvalitet.

2.4.2. Et særligt eksempel, hvor der er behov for en innovativ, flerfaglig indfaldsvinkel (ligesom for bymiljøet) er landdistrikterne, men henvisningen til landdistrikterne er langt mindre kreativ, når man læser tema 26 »Landbrug, skovbrug og udvikling af landdistrikter«. Der bør rådes bod på denne skavank i det endelige forslag.

2.4.3. At være opmærksom på de europæiske borgers livskvalitet er vigtigt og værdifuldt i sig selv og byder endvidere på markedsmuligheder og en potentiel niche, hvor Europa kunne udvikle en konkurrencemæssig fordel. Den meget omtalte spin-off-effekt fra investeringer i militær FTU kunne i Europa erstattes af en lignende effekt fra investeringer i en socialt set nyttig forskning i livskvalitet.

2.4.4. Der bør lægges mere vægt på at undersøge FTU's mulighed for at opretholde og forbedre livskvaliteten, og hvilke markedsmuligheder der knytter sig hertil. Endvidere ser teknologianvendelse til sociale formål ud til at rumme rige muligheder for nye markeder i EF. Miljø- og biovidenskab udviser ligeledes et betydeligt potentiale. Forskningen på disse områder bør toprioriteres i rammeprogrammet.

2.5. Subsidiaritet

2.5.1. Kommissionen anfører i pkt. 94 i »Forskning efter Maastricht: Det Europæiske Råd i Maastricht har opstillet et ledende princip for Fællesskabets indsats: subsidiaritetsprincippet«. I pkt. 93-102 i samme dokument ser Kommissionen på dets anvendelse inden for EF's FTU-programmer.

2.5.2. Man kan på den ene side være bekymret for, at Kommissionen vil kvie sig ved at afgive magt, og endvidere må det påpeges, at EF's FTU er blevet for bureaukratisk. På den anden side er der manglerne ved en for stor spredning i forskningen og faren for, at medlemsstaterne anvender deres egne budgetter uden at integrere deres aktiviteter i EF's forskningsindsats. For at sikre en effektiv anvendelse af subsidiaritetsprincippet bør der opfordres til samarbejde og samordning inden for medlemsstaternes forskningsaktiviteter.

2.5.3. Kommissionen ser ud til at have imødekommet ØSU's henstilling i udtalelsen om forslaget til det tredje rammeprogram:

»ØSU er overbevist om nødvendigheden af, at Kommissionen klart definerer, hvad den mener med subsidiaritetsprincippet, og at den formulerer en række kriterier, som programforslagene kan vurderes efter« (pkt. 5.11).

2.5.4. ØSU mener, at der er behov for yderligere diskussion både om den generelle indfaldsvinkel og om det særlige spørgsmål, Kommissionen berører, nemlig »foranstaltningens niveau — program, delprogram, projekt — der skal tages i betragtning ved vurderingen af, om der er tale om subsidiaritet«. I stk. 99 i Kommissionens meddelelse anføres det til sidst, at subsidiaritetsprincippet måske er opfyldt, når projektet ses »som en del af en større helhed«.

2.5.5. Det kan hævdes, at subsidiaritetsprincippet begyndte at bevæge sig hen imod sin nuværende position i EF's politik, da Altiero Spinelli og Europa-Parlamentet tildelte det en central plads i deres udkast til en traktat om Den Europæiske Union (1984).

2.5.6. Subsidiaritetsprincippet er blevet udviklet og finpudset i årenes løb. ØSU finder det vigtigt, at man fremhæver både dets restriktive og udviklingsorienterede konsekvenser. Ansvar og aktivitetssiværksættelse må lægges ud til det laveste niveau, alt efter hvor effektiviteten er størst. Dette princip knæsesættes i Maastricht-traktaten under artikel 3 B, hvis første to afsnit har følgende ordlyd:

»Fællesskabet handler inden for rammerne af de beføjelser og mål, der er tillagt det ved denne Traktat. På de områder, som ikke henhører under dets enekompetence, handler Fællesskabet i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet kun hvis og i det omfang, målene med den påtænkte handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne og derfor, på grund af den påtænkte handlingens omfang eller virkninger, bedre kan gennemføres på fællesskabsplan.«

2.5.6.1. Hvor den kompetence og de ressourcer, der er på et givet niveau, ikke kan sikre et tilfredsstillende resultat, bør ansvaret overdrages til den næsthøjere samfundsenhed, som besidder en sådan kompetence. Dette sidstnævnte positive aspekt af subsidiaritetsprincippet ser ud til at stå bag den »omfangs«-begrundelse, der gives i artikel 3 B i Maastricht-traktaten, idet manglende forskningsressourcer på de lavere, regionale eller nationale niveauer kan afhjælpes på det høje niveau, dvs. EF-niveauet.

2.5.7. Med hensyn til subsidiaritetsprincippets anvendelse som afgørende faktor ved kompetencefordelingen i EF's FTU, er det niveau, Kommissionen opererer med i »Forskning efter Maastricht« (pkt. 99)

og i arbejdsdokumentet, sat for lavt. Kriteriet er »handlingens omfang eller virkninger«. Kommissionen går ud fra et niveau, hvor projektet anskuet som en del af en større helhed måske opfylder subsidiaritetsprincippet (pkt. 99). Dette synes at være passende for omfangskriteriets vedkommende. Virkningerne er imidlertid relateret til FTU-foranstaltningens formål, og det forekommer derfor ikke at være tilstrækkelig at operere med projektniveau. Projektevalueringen må foregå på et højere niveau. Kriteriet bør her være »på grund af det påtænkte delprogram's virkninger kan den påtænkte foranstaltning bedre gennemføres på fællesskabsplan«.

2.6. Økonomisk og social samhørighed

2.6.1. ØSU's indfaldsvinkel i udtalelsen om forslaget til det tredje rammeprogram finder bekræftelse i den kurs, der afstikkes i Maastricht-traktaten.

2.6.2. ØSU tilslutter sig Kommissionens bemærkning i indledningen til pkt. 111 i »Forskningen efter Maastricht« om, at samhørighed og konkurrenceevne ikke udelukker hinanden, men tværtimod er komplementære, og at dette samspil må udnyttes bedre. ØSU understreger dog, at artikler 130 A og 130 B i Maastricht-traktaten gælder alle aktiviteter og ikke er begrænset til udbredelse af forskningsresultater og adgang til nye teknologier samt mobilitet for forskere. I det endelige forslag må der derfor tages højde herfor.

2.6.3. Programmet for menneskelige ressourcer og mobilitet, der blev vedtaget under det tredje rammeprogram⁽¹⁾, omhandler særlige foranstaltninger til at fremme samhørigheden og afbøde virkningerne af randbeli-genhed. Det bør videreudvikles under den fjerde foranstaltning i det fjerde rammeprogram.

2.6.4. Konklusionerne i rapporten »En vurdering af virkningerne af EF's rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling for den økonomiske og sociale samhørighed (Monitor-Spear nr. 18)« bør afspejles i foranstaltningerne under det fjerde rammeprogram.

Det evalueringspanel, der udarbejdede rapporten mener, at rammeprogrammets bidrag til opfyldelse af samhørighedsmålet bør styrkes på en række vigtige områder, blandt andet via:

— inddragelse af små og mellemstore virksomheder (SMV), især fra de ugunstigt stillede regioner,

— permanent inddragelse af forskere fra ugunstigt stillede regioner, samt stimulering af en ny generation af unge forskere,

— udbredelse og kommerciel anvendelse af F&U-resultater, herunder anvendelse af massemedierne,

— afstemning af rammeprogrammets foranstaltninger i niveau og omfang efter samtlige regioners, herunder de ugunstigt stillede regioners, muligheder og interesser,

— orientering om rammeprogrammet, oplysning om frister og bistand til at finde nye partnere, statistikker over rammeprogramkontrakter og oplysninger om foranstaltningernes bidrag til skabelse af samhørighed,

— mindskelse af bureaukratiet, som især er en hindring for ugunstigt stillede regioner. Der optræder betydelige forsinkelser (f.eks. ved frigivelse af midler). Der kræves detaljerede rapporter over arbejdets afvikling. Vejledninger, officielle bekendtgørelser og lignende materiale er generelt meget omfangsrige, således at nye interesserede har svært ved at finde frem til de relevante oplysninger⁽²⁾.

2.6.5. Under planlægningen af, hvorledes det fjerde rammeprogram skal bidrage til at skabe social og økonomisk samhørighed, bør man trække på resultaterne af de forskellige og relevante forskningsprojekter, der er blevet gennemført under MONITOR-programmet.

2.6.6. Strukturfondenes aktiviteter og forskningsinitiativerne under det fjerde rammeprogram må koordineres bedre.

3. Omfang og indhold af det fjerde rammeprogram

3.1. Omfanget af det fjerde rammeprogram er fastsat ud fra en af de vigtigste nye FTU-bestemmelser i Maastricht-traktaten, nemlig artikel 130 F. Ifølge denne bestemmelse skal rammeprogrammet omfatte alle FTU-aktiviteter, der hører ind under Traktaten, herunder demonstrationsprojekter.

3.2. Kommissionens arbejdsdokument fjerner enhver uklarhed om, hvilke foranstaltninger rammeprogrammet skal omfatte. Bilag II i arbejdsdokumentet er således bygget op omkring de fire foranstaltninger, der er beskrevet i artikel 130 G i både Maastricht-traktaten og Fællesakten. Det drejer sig om følgende foranstaltninger:

»a) iværksættelse af programmer for forskning, teknologisk udvikling og demonstration gennem fremme af samarbejdet med og mellem

⁽¹⁾ EFT nr. L 107 af 24. 4. 1992, s. 1.

⁽²⁾ EUR 13994 EN, s. VII.

virksomheder, forskningscentre og universiteter,

- b) fremme af samarbejdet vedrørende forskning, teknologisk udvikling og demonstration i EF med tredjelands og internationale organisationer,
- c) formidling og nyttiggørelse af aktiviteter vedrørende forskning, teknologisk udvikling og demonstration i EF,
- d) fremme af uddannelse og mobilitet for forskere i EF.«

3.3. Generelle bemærkninger

3.3.1. ØSU støtter kraftigt, at der lægges vægt på en samordning af medlemsstaternes og EF's FTU-politik. Dette sikrer, i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, at foranstaltninger på nationalt og EF-plan er forenelige med hinanden.

3.3.1.1. Det bureaukrati, der uvægerligt er forbundet med de vidtspændende samordningsopgaver, må dog holdes under strengeste kontrol, da innovation og initiativlyst ellers vil lide skade.

3.3.2. På linje med bestemmelserne i Maastricht-traktaten anføres det i arbejdsdokumentet, at et vigtigt aspekt af det fjerde rammeprogram er de FTU-foranstaltninger, der er knyttet direkte til gennemførelsen af de fælles EF-politikker. ØSU understreger, at samtlige fælles politikker er medtaget.

3.3.3. De generiske teknologiers strategiske rolle for erhvervslivet er ifølge arbejdsdokumentet et andet vigtigt aspekt af rammeprogrammet.

3.3.4. De komplementære »top-down« og »bottom up« fremgangsmåder, der skitseres i arbejdsdokumentet, ligger på linje med ØSU's henstilling i udtalelsen om det tredje rammeprogram (pkt. 3.3).

3.3.5. I sin udtalelse om det tredje rammeprogram fremsatte ØSU henstilling om en snævrere samordning og en hyppigere hensyntagen til EUREKA i den anvendelsesplan, der bør ledsage programforslagene. I arbejdsprogrammets indledende oversigt over den foreslåede første foranstaltning anføres det, at EUREKA kan medvirke til gennemførelsen af »prioriterede teknologiaktiviteter« (side 20). Allerede i sin udtalelse om det andet rammeprogram understregede ØSU vigtigheden af at betragte EUREKA og FTU-aktiviteter under rammeprogrammet som komplementære initiativer.

3.3.6. Det fremhæves senere i denne udtalelse, at SMV, deres potentiale og deres behov må vies en passende opmærksomhed. I forbindelse med, at der »koncentreres betydelige ressourcer om konkrete mål«, som virksomhederne selv foreslår (pkt. 18 i arbejdsdokumentet), bør man være opmærksom på to faktorer, som forhindrer SMV i at få adgang til forskningsbistand, nemlig den manglende evne til at udforme et forskningsprogram, som er gearret til at løse et markedspøblem, samt utilstrækkelige personale- og finansielle ressourcer til at gennemføre forskningsprojekter og udnytte forskningsresultaterne. Den særlige støtte, der gives SMV under den tredje foranstaltning i det foreslåede fjerde rammeprogram, er yderst vigtig. Erfaringerne fra CRAFT-programmet er helt klart relevante.

3.4. Økonomisk og samfundsvidenskabelig forskning

3.4.1. I sin udtalelse om forslaget til det tredje rammeprogram henstillede ØSU kraftigt til at medtage et socialforskningsprogram, jf. afsnit 4 i udtalelsen om »behovet for socialforskning«.

3.4.2. ØSU bifalder Kommissionen inddragelse af social forskning i det foreslåede fjerde rammeprogram, således som det fremgår af arbejdsdokumentet og andre meddelelser. ØSU mener, at det sociale forskningselement, der implicit henvises til i arbejdsdokumentet, bør fremstå eksplicit i det endelige forslag, ikke mindst fordi dette vil falde i tråd med den vægt, der nu lægges på i alle EF's forslag udtrykkeligt at angive deres relevans for EF's borgere.

3.4.3. Det fjerde rammeprogram bør som et centralt temaområde have social og økonomisk forskning. Betegnelsen »social og økonomisk« bør anvendes (f.eks. fremfor det snævrere udtryk »socio-økonomisk«) både på grund af det tværfaglige perspektiv, der lægges op til, og fordi »social og økonomisk« harmonerer bedre med indholdet af det fjerde rammeprogram som fastsat i Maastricht-traktaten.

3.4.4. Med de nye dimensioner i EF's FTU, Maastricht-traktaten indfører, er der som følge af andre kapitler i Traktaten et endnu større behov for social forskning.

3.4.5. Skabelse af en synergieffekt mellem forskelligartede forhold inden for en fælles, kulturel tradition kræver erfaring med og forståelse for kulturelle mønstre, værdier, holdninger og adfærdsmønstre. På et teoretisk plan er begreber som national identitet,

mindretals/flertalsrelationer og opfattelsen af de andre medlemmer vigtige for indfrielsen af forventningerne til »Traktaten om Den Europæiske Union«.

3.4.6. Subsidiaritet er en form for samfundsmæssig organisering. I dets planlægningsfase kunne man med fordel trække på samfundsvidenskaben.

3.4.7. EF's FTU-programmer kunne udnyttes mere effektivt, hvis der blev foretaget en kulegravning af adfærdsmønstre og bagvedliggende holdninger. Dette erkendtes f.eks. i miljøprogrammet⁽¹⁾ under det tredje rammeprogram. De økonomiske og samfundsrelaterede videnskaber indgår ligeledes i programmet for menneskelige ressourcer og mobilitet under det tredje rammeprogram. Det samfundsvidenskabelige program under COST, der blev officielt lanceret i november 1991, ser ud til at have udviklet sig meget hurtigt og tilfredsstillende.

3.4.8. Økonomiske og samfundsvidenskabelige forskningsaktiviteter bør indgå i de horisontale støtteforanstaltninger på linje med de fem øvrige aktiviteter, der er opregnet under den overskrift i bilag II i dokument KOM(92) 406 endelig udg. Samfundsvidenskabelig forskning bør udtrykkeligt nævnes under Undersøgelingsaktiviteter og sonderende aktiviteter. De økonomiske og samfundsvidenskabelige forskningsaktiviteter skal sættes i en snæver tematisk sammenhæng med forsknings-, udviklings- og demonstrationstiltagene under foranstaltning 1. Dermed kan de bidrage til bedre udnyttelse af videnskabens og teknikens nyskabende potentiale til gavn for det europæiske samfund og dets borgere.

3.5. *Små og mellemstore virksomheder (SMV)*

3.5.1. I tidligere rammeprogrammer har man været opmærksom på SMV's problemer med at få adgang til og udnytte resultaterne af EF's FTU. Interessen for de små og mellemstore virksomheder har dog ikke ført til programmer, virkemidler og ressourcer, som er tilstrækkelige til at sikre deres effektive deltagelse i forskningsprogrammerne og til udnyttelsen af resultaterne heraf.

Der bør oprettes en »Støttefond«, som tilbyder de små og mellemstore virksomheder et sammenhængende sæt af foranstaltninger, herunder

- støtte til forberedelse af forslag,
- støtte til udarbejdelse af kontrakt,
- støtte til udførelse af projektet,
- støtte i de efterfølgende stadier efter forskningen med hensyn til:

- udnyttelsen af de opnåede resultater,
- spredning, anvendelse og den kommercielle udnyttelse af resultaterne.

3.5.2. Forslaget om at oprette en særlig støttefond for SMV for at hjælpe dem i perioden mellem resultatet af en forskning og kommercialiseringsfasen (antydnet i pkt. 125 i Forskningen efter Maastricht og omtalt under den tredje foranstaltning i arbejdsdokumentet), er yderst værdifuldt. Spørgsmålet er, hvorledes det kan omsættes effektivt i praksis.

3.5.3. Ud over den generelle opfyldelse af forpligtelsen til at tilstræbe samhørighed i forbindelse med FTU — og her tænkes der bl.a. på SMV's særlige betydning i de medlemslande, der er omfattet af mål nr. 1. — bør man yderligere undersøge og forbedre strukturfondenes mulighed for at styrke SMV's evne til at gennemføre FTU. Endvidere bør man se nærmere på strukturfondenes støttekriterier samt medlemsstaternes forpligtelse til at overholde principperne for fondenes anvendelse og funktionsmåde.

3.5.4. Amerikanske og japanske forsøg med at fremme FTU i mindre virksomheder bør undersøges med henblik på overførsel af knowhow og erfaringer.

3.5.5. ØSU støtter fuldt ud de foreslåede incitamenter for små og mellemstore virksomheders deltagelse i EF-programmerne, herunder navnlig styrkelsen af bottom-up programmer såsom CRAFT-delprogrammet, der gennemføres under BRITE/EURAM-programmet⁽²⁾, styrkelsen af feasibility undersøgelser for flere programmer samt ensartetgørelse af administrative procedurer. Ligeledes ser man gerne, at der skabes nye foranstaltninger som f.eks. mekanismer til styrkelse af samarbejdet mellem store og små virksomheder og mellem de små virksomheder og forskningsinstitutionerne ved hjælp af særlige gennemførelses- og finansieringskanaler.

3.5.6. SMV's potentiale og succes med hensyn til at skabe beskæftigelse og frembringe nyskabelser er blevet klart demonstreret både i EF og andre steder. Inden for EF-programmerne bør alle gangbare muligheder udnyttes for at sætte SMV i stand til drage fordel af succesrige innovations- og forskningsaktiviteter, som gennemføres inden for de finansielt set bedre udrustede områder af den private og offentlige sektor. Der bør oprettes en støttefond til fremme af FTU i små og mellemstore virksomheder i stil med det EUREKA-initiativ, der er omtalt under den første foranstaltning.

⁽¹⁾ EFT nr. L 192 af 16. 7. 1991, s. 29.

⁽²⁾ EFT nr. L 375 af 31. 12. 1991, s. 18.

3.6. Første foranstaltning: gennemførelse af forsknings-, teknologiske udviklings- og demonstrationsprogrammer ved hjælp af samarbejde med virksomheder, forskningscentre og universiteter og samarbejde mellem dem

3.6.1. Målsætningerne for disse aktiviteter svarer til dem, der er opstillet for det fjerde rammeprogram og godkendes som sådanne af ØSU.

3.6.2. Opstillingen af en temaramme er en god måde at præsentere aktiviteterne på. I det foreliggende tilfælde har dette imidlertid ført til en lang liste af temaområder uden nogen angivelse af Kommissionens prioriteter og derfor nødvendigvis uden nogen oplysninger om det finansielle behov.

3.6.3. I betragtning af det meget store antal temaer, der er tale om, og eftersom denne initiativudtalelse haster, hvis den skal spille en rolle i den interinstitutionelle konsultationsproces, vil ØSU på dette stadium ikke kommentere hvert enkelt af de foreslåede temaer.

3.6.4. Prioriteter afhænger af principper, ud fra hvilke strategier udvikles. Det er allerede nævnt ovenfor, hvilke principper der efter ØSU's mening bør lægges til grund for et rammeprogram. Nedenstående følger nogle bemærkninger til de temaer Kommissionen præsenterer i bilag II til arbejdsdokumentet samt en angivelse af, hvilken betydning ØSU tillægger visse FTU-områder.

3.6.5. ØSU henstiller, at der gives prioritet til forskning, som fører til industrielle anvendelsesmuligheder.

3.6.6. Positive kriterier for FTU-områder er blandt andet forskning, som kan have en positiv indflydelse på beskæftigelsen, højteknologisektorer, som ikke er alt for kapitalintensive, forskning som fremmer en koordinering med SMV, forskning, der konsoliderer europæernes erfaringer og ekspertise, forskning, som skaber beskæftigelse for unge forskere.

3.6.7. Ud over disse kriterier er der andre, som er kædet sammen med nødvendigheden af at koncentrere ressourcerne på FTU til støtte for de fælles politikker, der tager sigte på at dække samfundets behov.

3.6.8. Under vurderingen af forslag til forskningsaktiviteter bør der lægges vægt på, at den pågældende forskning er i EF's interesse og primært orienteret mod at skabe beskæftigelse i EF.

3.6.9. Informations- og kommunikationsteknologi

3.6.9.1. Indholdsoversigten viser ikke, hvilke forbindelser der er mellem de påtænkte forskningsaktioner under de forskellige temaer. Informationsudveksling bør fremmes, lige som man også bør fremme koordine-

ringen af den forskning, der er koncentreret om et bestemt anvendelsesområde, f.eks. transport og informationsudvekslingssystemer.

3.6.9.2. En lettere teknologiudveksling og -overførsel forekommer mulig inden for især programmelområdet. Programmel optræder som et integreret element eller et tilknyttet krav inden for andre delområder under den første foranstaltning, hvilket giver det stor betydning under FTU-planlægningen.

3.6.9.3. Det overordnede mål for fastlæggelsen af programmet for informations- og kommunikationsteknologi bør være at vælge det rette tematiske indhold ud fra mødet mellem behovet hos producenterne af informationsteknologi og brugernes behov, således at man bedre imødekommer samfundets behov.

3.6.9.4. For at sikre kontinuitet med forskningsaktiviteterne under det tredje rammeprogram må der gives høj prioritet til billedteknologi og avanceret kommunikation. Der bør imidlertid foretages en evaluering af den hidtidige forskning og en vurdering af den mulige efterspørgsel.

3.6.9.5. Man bør understrege transportens og transportinfrastrukturens centrale betydning og behovet for en overordnet strategi på dette område. Her må der sikres en koordinering af forskningsindsatsen, og endvidere ville en oversigt kunne angive, hvor omfattende det foreslåede program er, om det f.eks. omfatter elektrisk trækraft? Dette forskningsområde må vises større opmærksomhed, og alle forskningsaktiviteterne vedrørende transport kunne passende samles i en underafdeling af rammeprogrammet.

3.6.10. Industriteknologi

3.6.10.1. Globalt set vil de enkelte industriers konkurrenceevne ikke være sikret uden generelle fremskridt inden for knowhow og hurtig udnyttelse heraf. Derfor er temaet »avanceret produktionsteknologi« vigtigt. Der skal her henvises til bemærkningen under pkt. 2.3.7 om forholdet mellem avanceret produktionsteknologi og beskæftigelse. Forskning, der tager sigte på at forbedre kvaliteten og fremskynde markedsføringen, må gives topprioritet. Der bør forskes i, hvorvidt det takket være en bedre berøringsflade mellem den menneskelige kompetence og teknologi er muligt at nedbringe omkostningsniveauet uden at lade det gå ud over beskæftigelsen.

3.6.10.2. Berøringsfladen mellem menneskelig kompetence og teknologi bør prioriteres højt inden for FTU, dels af ovennævnte grunde, dels fordi det økonomiske udbytte fra tekniske fremskridt mindskes, hvis der ikke er en effektiv berøringsflade.

3.6.10.3. Med tema 16, 17 og 18 tages der yderst ønskelige skridt til at dække et hul i EF's hidtidige FTU-

indsats. Den påtænkte tværfaglige indsats er en vigtig nyskabelse. Formålet med de tre temaer er prisværdigt. Temaerne er ikke nemme at indpasse under »industri-teknologi« udelukkende, og den forskning, der foreslås på andre områder, yder helt klart et bidrag til forskningen under disse temaer. De bør omgrupperes for at øge den tværfaglige forskningsindsats og synergieffekten og for at lægge større vægt på samspil end konsekvensanalyse.

3.6.10.4. De opstillede temaer afspejler ikke i tilstrækkelig grad Maastricht-traktatens bestemmelse om, at rammeprogrammet skal omfatte FTU-aktiviteter, der er direkte knyttet til gennemførelsen af de fælles politikker (jf. pkt. 3.3.2). Industrielle teknologier, som vedrører det landbrugspolitiske område, f.eks. fødevarerforarbejdningsteknikker, fokuseres der ikke på inden for forskningen under denne rubrik, hvilket man burde gøre for at supplere det tidligere nævnte tema 26 og 29 (Fiskeri og akvakultur) under biovidenskab og bioteknologi.

3.6.10.5. Arbejdsdokumentet introducerer »antropocentrisk produktion« som tema 12 under »Industri-teknologi« inden for den første foranstaltning. Det bør anføres i teksten, at det er vigtigt at forske i berøringsfladen mellem teknologi og mennesket. EF's forskning under MONITOR-programmet⁽¹⁾ har påvist, at berøringsfladen er af afgørende betydning for produktivitet og konkurrenceevne, både med hensyn til produktions-systemer og virksomhedernes strategiske evner.

3.6.11. Miljø

3.6.11.1. Menneskelige aktiviteter indflydelse på miljøet generelt og på særlige områder heraf er et problem af dramatisk omfang. Ud over den vægt, der lægges på »globale ændringer« under tema 19, må der gives større prioritering til evaluering af virkningerne af menneskelige aktiviteter inden for områder som vandressourcer, uheld i forbindelse med industrielle aktiviteter og transportsystemer.

3.6.11.2. Ferskvandsforsyningsikkerheden er så vigtig for de europæiske borgere, at den fortjener større opmærksomhed under tema 19. Beskyttelsen af vandressourcerne er et kontinentalt problem, som nødvendiggør udarbejdelsen af Europa-omspændende, sammenlignelige og grundlæggende videnskabelige oplysninger om normer og kriterier. For at disse kan blive bredt accepteret og videreudviklet, må der mere forskning til og skabes større indblik i relevante sociale adfærdsmønstre og holdninger. Vandforvaltning og kontrol bør vises særlig opmærksomhed.

3.6.11.3. Tema 20 »Sundhed og miljøkvalitet«, der er af stor betydning, må udvides til at omfatte menneskelige aktiviteter, relaterede aspekter af menneskets sundhed (f.eks. ernæring) samt forskning i de bagvedliggende menneskelige holdninger, således som det var forudset i afsnit 3 i det tredje rammeprogram for miljøet.

3.6.11.4. Tema 22 »Innovativ teknologi og infrastruktur til hav- og polarforskning«, antages at omfatte havbiologi, hvilket bør præciseres. Også spørgsmålet om ansvar for FTU, der vedrører EF's fælles politikker, bør præciseres under dette tema. Tema 22 og 29 bør nøje samordnes.

3.6.11.5. Miljøafsnittet i sin nuværende formulering forekommer ikke at være tilstrækkelig opmærksom på de nye og altomfattende anvendelsesområder, som Maastricht-traktaten fastsætter for FTU.

3.6.11.6. Forskning vedrørende miljøundervisning og de muligheder, der ligger i at skabe en tæt kontakt med borgerne, tages der ikke tilstrækkelig højde for i dette afsnit.

3.6.11.7. Forskning, som vedrører globale problemer, især miljøforhold, kræver en koordineret international indsats. I forbindelse med rammeprogrammets forskningsaktiviteter på dette område må man sørge for at undgå overlappning.

3.6.12. Biovidenskab og bioteknologi

3.6.12.1. Titlen på denne del af programmet er for snæver til de temaer, der er anført herunder. F.eks. bør tema 26, 27, 28, 29 og 31 omfatte langt bredere områder end blot biovidenskab og bioteknologi. Beskrivelsen af »Udvikling af landbrugsdistrikter« og »Behandling af Europas vigtigste sundhedsproblemer« er således desværre alt for begrænset som følge af det snævre perspektiv, der er valgt. Disse to yderst vigtige områder for FTU bør udvides og omgrupperes. Som allerede nævnt i pkt. 2.4.2 bør der være et forskningstema med titlen »Et nyt landbomiljø«, analogt med tema 16 om »Et nyt bymiljø«.

3.6.12.2. I forskningen til støtte for den ændrede landbrugspolitik bør der anlægges et bredere perspektiv, hvor man især ser på konsekvenserne af det foreslåede braklægningsprogram for udviklingen af landdistrikterne. Forskning i landbrugsprodukter af høj kvalitet, som er afstemt efter forbrugernes ønsker og behov, bør vises opmærksomhed.

3.6.12.3. Forskning i udviklingen af en vejrtjeneste for landmænd bør intensiveres og samordnes med den forskning, der lægges op til under temaområderne »Miljø« og »Informations- og kommunikationsteknologi«.

3.6.12.4. Også forskning i biomedicinsk teknologi og bioteknologi på det farmaceutiske område bør

⁽¹⁾ EFT nr. L 200 af 13. 7. 1989, s. 38.

eksplicit medtages under biovidenskab og bioteknologi.

3.6.12.5. Der bør indføjes et nyt område, som dækker levnedsmiddelvidenskab og -teknologi. Formålet hermed skal være en yderligere forbedring af fødevarerforsyningen, herunder -sikkerheden, forbrugeraccepten, næringsværdien og grundlæggende viden. Forskningen vedrørende fødevarer sikkerhed bør omfatte risikovurdering (hvor der både fokuseres på de reelle risici og de risici, forbrugerne ser), prædiktive mikrobiologiske test, hygiejnisk udformning af produktionsudstyr, metoder til opsporing af ikke-metalliske fremmedlegemer og andre lignende systemer. Der bør forskes i nye metoder til en minimal, men sikker forarbejdning. Det mere grundlæggende arbejde bør omfatte biologisk forarbejdning og forskning i den molekylære basis for levnedsmidlers kvalitet.

3.6.12.6. Hvad angår temaet 23 »Genomer«, 24 »Planters molekylære genetik og biologiske mangfoldighed« og 25 »Cellefabrikker« henvises der til ØSU's holdning i de relevante udtalelser.

3.6.13. Energi

3.6.13.1. ØSU har allerede i en række udtalelser klart understreget betydningen af vedvarende energikilder. Det har ligeledes klart ladet forstå, at forskning inden for nuklear energi og de tilknyttede sikkerhedsspørgsmål stadig er vigtig. Forskningsaktiviteterne må her absolut videreføres. Koncentrationen af storprojekter (tema 32), bør ikke begrænse forskning i effektiv udnyttelse af vedvarende energikilder til små projekter.

3.6.13.2. De demonstrationsprojekter, der er nævnt under tema 33 »Bedre og renere energiproduktion og energiudnyttelse«, og deres snævre forbindelse til levedygtige produktionsenheder må præciseres og vises særlig opmærksomhed.

3.6.13.3. Eftersom miljønormerne ændrer sig hurtigt, er det yderst vigtigt, at de aftaler, der indgås om styring af energiforskningen, omfatter hurtig tilbagemelding til kontraktphaverne, hvilket kræver en god kommunikation inden for Kommissionen selv.

3.6.13.4. ØSU har i flere udtalelser udtrykt bekymring over den løbende indskrænkning af programmerne »Nuklear Sikkerhed« og »Strålingsbeskyttelse« og finder det ikke forsvarligt at reducere programmerne yderligere i det fjerde rammeprogram.

3.6.14. Videnskab og teknologi for samfundet og de europæiske borgeres livskvalitet

3.6.14.1. I henhold til Kommissionens arbejdsdokument vil temaerne blive omgrupperet, efterhånden som

forslaget tager form. En oplagt omgruppering vil være at operere med en særskilt temagruppe under den første foranstaltning, som omhandler videnskab og teknologi for samfundet og de europæiske borgeres livskvalitet.

3.6.14.2. Forskningen under dette temaområde skal være tværfaglig og trække på de humanistiske, samfundsrelaterede og økonomiske videnskaber og FTU samtidigt.

3.6.14.3. En række temaer under den første foranstaltning er yderst marginalt og dårligt placeret i deres nuværende grupper. Det ville være langt bedre at anbringe dem i den foreslåede gruppe nedenunder og anlægge den anbefalede tværfaglige forskningsstrategi:

Tema 8: Informationsudveksling mellem administrationer udvides til informationsudveksling til gavn for de fælles politikker

Tema 16: Videnskabelig og teknologisk indsats til fordel for et nyt bymiljø

Tema 18: Videnskab og teknologi som indsats i kampen for at undgå sociale tabere

Tema 26: sidste del Udvikling af landdistrikter.

Tre temaer om europæisk sundhedspolitik:

Tema 31: Behandling af Europas vigtigste sundhedsproblemer

Tema 30: Udvikling af protokoller omfatter elementer, hvor en tværfaglig indfaldsvinkel vil være en fordel

Tema 20: Sundhed og miljøkvalitet er et område, hvor berøringsfladen mellem mennesket og teknologien er vigtig.

Nogle elementer af horisontale undersøgelsesaktiviteter og sonderende aktiviteter, især evaluering og prognoser, kan ligeledes med fordel anbringes i denne gruppe.

3.6.14.4. Den foreslåede gruppe omhandler langt mere end teknologiens indflydelse på livskvaliteten. Der fokuseres på berøringsfladen mellem teknologi og mennesket/samfundet. Sigtet er at forbedre livskvaliteten for de europæiske borgere, og i den forbindelse skal der indkredses nye markeder. Samspillet mellem menneske, samfund og teknologi erkendes, og en bedre indsigt heri er et af forskningsmålene. Større indsigt i relevante adfærdsmønstre og holdninger skulle bl.a. kunne føre til hurtigere innovation og fremskridt inden for informations- og kommunikationsteknologi samt sikre en bedre udnyttelse af industrielle teknologier og en mere effektiv indsats til støtte for EF's fælles politikker.

3.6.14.5. Dette betyder på ingen måde, at livskvalitet og berøringsfladen mellem videnskab, teknologi og

samfundets behov ikke også kan være genstand for andre forskningsaktiviteter.

3.7. *Anden foranstaltning: fremme af Fællesskabets samarbejde med tredjelande og internationale organisationer om forskning, teknologisk udvikling og demonstration*

3.7.1. Sammenkædningen med EUREKA og konsekvenserne heraf må vises en særlig opmærksomhed. Det anerkendes som noget positivt og som noget meget vigtigt, at EUREKA-forskningen er markedsnær. En for snæver sammenkobling eller anvendelse af for stor en andel af ressourcerne hertil kunne få meget negative konsekvenser for det videnskabelige og teknologiske samarbejde med udviklingslandene. Komplerede forvaltningsordninger kan komme til at bringe forsinkelser i samarbejdet med andre industrialiserede lande. I pkt. 3.3.6 og 3.5 er det allerede blevet nævnt, at der må tages hensyn til SMV's behov.

3.7.2. Tema 5 »Samarbejde gennem COST-aktioner« anser ØSU for yderst vigtig, fordi der via et samarbejde kan opnås betydelige resultater selv med yderst beskedne midler.

3.7.3. De seneste skridt til støtte for nogle centraleuropæiske landes deltagelse og forskning har været af stor betydning for COST-aktionerne. En lignende støtte til medlemsstater, der hører ind under mål nr. 1, vil være et meget godt eksempel på, hvorledes samhørighedsprincippet i artikler 130 A og 130 B i Maastricht-traktaten kan omsættes i praksis.

3.7.4. Støtte til forskning og formidling af forskningsresultaterne i udviklingslandene er af stor betydning.

3.8. *Tredje foranstaltning: optimering og videreformidling af resultaterne af Fællesskabets forsknings-, teknologiske udviklings- og demonstrationsaktiviteter*

3.8.1. ØSU har allerede i tidligere udtalelser understreget, hvilken betydning det tillægger optimering og videreformidling af resultaterne af EF's FTU og demonstrationsaktiviteter.

3.8.2. Metoder til at gøre omsættelsen af forskningsresultater til succeser på markedet mere effektiv er meget vigtige.

3.8.3. Det tværfaglige samspil må videreføres og udvides for at øge det videnskabelige samfunds effektivitet.

3.8.4. Formålet med tema 3 bør omformuleres for ikke at give det indtryk, at det drejer sig om teknologiens indflydelse og ikke berøringsfladen mellem forskning og samfund som angivet i titlen. Vurderingen af

teknologiske risici bør omfatte både de reelle risici og de forhold, som opfattes som risici. Teknologivurderingen som dette område omfatter, er yderst vigtig, og i henseende til virkninger så vigtig, at den ikke kun bør henhøre under medlemsstaterne, men bør være genstand for en EF-forskningsaktivitet.

3.8.5. Temaerne 4 og 5 er meget vigtige og anses for at blive til stor gavn for SMV, og udnyttelsesfonden for SMV er en yderst værdifuld nyskabelse.

3.9. *Fjerde foranstaltning: stimulering af forskeruddannelse og -mobilitet i Fællesskabet*

3.9.1. Tiltag til at fremme uddannelse og mobilitet er yderst vigtige for den fremtidige videnskabelige og teknologiske udvikling i EF.

3.9.2. Tiltag til at mindske forskeres afsondrethed i små laboratorier eller i EF's randområder er ikke blot vigtige for forskerne selv, men også til at sikre, at denne foranstaltning vil yde et bidrag til at fremme den økonomiske og sociale samhørighed.

3.9.3. Denne foranstaltning skulle fremme en række aktiviteter, som supplerer hinanden, og som forhåbentlig giver en synergieffekt.

3.9.4. Tiltag til at fremme sammenhørigheden og støtte udviklingen af nye fagkulturer i mål nr. 1-medlemsstater er nøgleelementer inden for denne foranstaltning. Tema 4 bør udvides for at fremme en mere kortvarig mobilitet såvel blandt forskere som blandt unge universitetskandidater, som uddannes på industrielle forskningsprojekter inden for rammerne af netværk.

3.9.5. I uddannelses- og mobilitetsaktiviteterne bør der lægges vægt på samarbejdet mellem industrien og universiteterne. Det bør tage sigte på gensidig støtte og stimulering.

3.9.6. Denne foranstaltning kan komme til at yde et vigtigt bidrag til opfyldelsen af målsætningerne for den anden foranstaltning.

3.9.7. ØSU håber, at den fjerde foranstaltning vil blive gennemført under hensyntagen til den afgørende betydning, som jobskabende foranstaltninger og aktiviteter i EF har.

3.10. *Horisontale støtteforanstaltninger*

3.10.1. I begrundelsen til Kommissionens arbejdsdokument (pkt. 24) beskrives horisontale støtteaktiviteter som »aktiviteter, der skal forberede, ledsage og fremme

initiativer, der træffes som led i rammeprogrammets fire foranstaltninger«. Dette er et meget vigtigt initiativ.

3.10.2. Indledningens ordlyd synes at begrænse disse aktiviteter til rammeprogrammets fire foranstaltninger. En sådan begrænsning af prognose-, vurderings- og evalueringsaktiviteter er ikke ønskværdig, idet de horisontale støtteforanstaltningers bidrag til EF's fremtidige FTU-politik vil blive mindre. Det henstilles her at ændre den procedure for fordeling af midlerne, som foreslås i bilag I til Kommissionens arbejdsdokument.

3.10.3. I punkt 3.4 er der allerede blevet henstillet kraftigt til at lade de samfundsvidenskabelige forskningsaktiviteter indgå i de horisontale støtteforanstaltninger.

4. Finansielle aspekter

4.1. I Rådets beslutning af 23. april 1990 ændret ved en beslutning af 15. marts 1993⁽¹⁾, afsættes der i alt 6 600 millioner ECU til gennemførelsen af det fjerde rammeprogram (1990-1994).

4.2. Med udgangspunkt i de finansielle overslag, der blev opstillet i meddelelsen af 10. marts 1992 »Fællesskabets offentlige finanser i tiden frem til 1997« [dok. KOM(92) 2001 endelig udg.] foreslog Kommissionen oprindeligt at bevilge 14 700 millioner ECU til gennemførelsen af det fjerde rammeprogram 1994-1998.

4.3. På baggrund af Det Europæiske Råds beslutninger i Edinburgh, hvor man blandt andet opstillede de finansielle overslag for perioden 1993-1999, har Kommissionen ændret beløbet til 13 100 millioner ECU. Dette tal, som figurerer i det andet arbejdsdokument, Kommissionen vedtog den 21. april 1993 [dok. KOM(93) 158 endelig udg.], udgør 62 % af det samlede beløb, der er anført i de finansielle overslag under »Interne politikker«.

4.4. ØSU vil senere se nærmere på bevillingerne til det fjerde rammeprogram og deres fordeling på de forskellige foranstaltninger og forskningstemaer. Det er allerede tydeligt, at det foreslåede beløb langt fra er en fordobling af bevillingerne i forhold til det tredje rammeprogram.

⁽¹⁾ EFT nr. L 69 af 20. 3. 1993, s. 43.

Bryssel, den 26. maj 1993.

Susanne TIEMANN

Formand for

Det økonomiske og sociale Udvalg

4.5. ØSU gør i denne forbindelse opmærksom på, at det fjerde rammeprogram blandt andet omfatter aktiviteter, som hidtil er blevet gennemført og finansieret uden for rammeprogrammet, såsom demonstrationsprojekterne og støtte-, ledsage- og opfølgingsaktionerne. Det hedder i traktaten om Den Europæiske Union, at samtlige forskningsaktiviteter, der gennemføres til støtte for EF's fælles politikker, skal indgå i rammeprogrammet, hvis rækkevidde herigennem udvides.

4.6. For fuldt ud at kunne vurdere omfanget af den foreslåede finansielle indsats anmoder ØSU indtrængende Kommissionen om at tilsende det de nødvendige oplysninger, blandt andet hvad angår alle de tidligere nævnte aktiviteter, deres varighed og deres nuværende finansiering.

4.7. På baggrund af ovenstående kan ØSU blot mærke sig det beløb; Kommissionen foreslår, uden i øvrigt at være overbevist om, at det reelt udgør en betydelig forøgelse af EF's bevillinger til forskning og teknologisk udvikling.

5. Supplerende bemærkninger

5.1. ØSU håber, at der vil være lige så megen dynamik i det fjerde rammeprogram, som der var i de tidligere rammeprogrammer, og at det vil blive sat i værk hurtigst muligt, eftersom det er yderst vigtigt at få styrket den europæiske industris internationale konkurrenceevne. Det er uheldigt, at de komplicerede og tidskrævende procedurer, der blev vedtaget i Maastricht for vedtagelse af kommende FTU-rammeprogrammer, kan komme til at forsinke iværksættelsen af aktiviteterne under dette program og under fremtidige programmer.

5.2. Sådanne forsinkelser kunne stille EF's FTU-aktiviteter meget ugunstigt i forhold til de internationale konkurrenter, som er i stand til at udvikle deres egne FTU-programmer hurtigere. Dette er et spørgsmål, der må tages yderst alvorligt. Efter ØSU's opfattelse ville det være særdeles ønskværdigt, om der ved først givne lejlighed indførtes langt hurtigere og mere fleksible procedurer for fastlæggelse af EF's FTU.